

Sotsiaalvaldkonna õppeainete õppe kirjeldused

Sissejuhatus

Sotsiaalainete valdkonda kuuluva kolme põhiõppeaine – inimeseõpetuse, ajaloo ja ühiskonnaõpetuse – õppe kirjelduste kaudu on näidatud, kuidas saavutada õppe-eesmärke, avades õpitulemused ja seostades need õppimise ning õpetamise viiside ja meetoditega, õppesisu ning hindamisega.

Põhikooli sotsiaalainete ainekavad on määratletud Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. aasta [määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava” lisas 5](#).

Gümnaasiumi sotsiaalainete ainekavad on määratletud Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. aasta [määruse nr 2 „Gümnaasiumi riiklik õppekava” lisas 5](#).

Sotsiaalainete õppe kirjeldustes on lähtutud ainekavadest, õpikute autorite soovitudest (töökavadest) ning senisest kogemusest, ainelituste asjatundlikkusest, elukestva õppe strateegia põhimõtetest ja muutunud õpikäsitusest.

Sotsiaallained toetavad elukestva õppe põhimõtteid:

- 1) õppija aktiivne osalus ja vastutus;
- 2) koostöö ja üksteiselt õppimine;
- 3) õpivõimaluste kvaliteet, paindlikkus, info selgus ja usaldusväärsus;
- 4) inimeste erivajaduste arvestamine õppetöö korralduses ja õpikeskkonnas;
- 5) sooline tasakaal;
- 6) avatus, sallivus;
- 7) Eesti riigi, eesti keele ja kultuuri jätkusuutlikkus;
- 8) säästev areng;
- 9) tõenduspõhine otsustamine.

Muutunud õpikäsitus

Iga õppija individuaalset ning sotsiaalset arengut toetav, õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendav õpikäsitus on [rakendatud kõigil haridustasemetel ning kõigis haridusliikides](#).

Õppe suunamise ja õppijate juhendamise olulisus

Lähtuvalt muutunud õpikäsitusest on sotsiaalainete õppes rõhutanud õppijakesksust, võtmepädevuste olulisust, vajadust siduda õppes uus teadmine olemasolevaga, lõimida see erinevate aine- ja eluvaldkondadega, õppida ning õpetada mitte ainult faktiteadmisi, vaid õppida õppima ja probleeme lahendama ning teha seda meeskonnas.

Õpetaja on õppe juhtija, seoste looja ja väärtushoiakute kujundaja, kelle ülesanne on arendada õppijas kriitilist ja loovat mõtlemist, analüüsioskust, ettevõtlikkust, meeskonnatöö ning kirjaliku ja suulise eneseväljenduse oskust. Õpetaja toetab õppija kujunemist ennastjuhtivaks õppuriks, kes tuleb iseseisvalt toime muudatustega keskkonnas ning vastutab oma arengu ja õpivalikute eest. Kui õpetajad ning tugispetsialistid kohtlevad igat õppijat isikupäraselt, võimaldab see nõrgematel toime tulla ning pakub probleeme võimekamatele.

See õppe kirjeldus on soovituslik abimaterjal, et õpetaja saaks mõtteainet ainekavu rakendades, õpet kavandades ja ellu viies ning tulemusi tagasisidestades, samuti uusi eesmärke seades. Loominguline osa jääb siiski õpetajale, sest sotsiaalainete tundides on erakordselt tähtsal kohal õpilasi kaasavate meetodite kasutamine ning oma õpilaste arengu vajadustest, huvidest, kooli eripärast ja võimalustest lähtumine.

Kirjeldatud tegevuste keskmes on oskused ning pädevused, mida õpilane aktiivse tegevuse käigus omandab ning mille toel on võimalik saavutada kooliastme lõpuks seatud õpitulemused. Õppesisu on vahend, mida õpetaja käsitleb loovalt ja aktuaalselt, toetades õppimist võimalikult mitmekesiselt ning nüüdisaegselt. Metoodilised soovitusel aitavad õpet kavandada ja õpilasi õppes juhendada ning näitavad erinevaid teid ainekava täitmiseks. Sotsiaalainete valdkonnas on tähtsal kohal õpilase sotsiaalsete toimetuleku- ja eneseväljendusoskuste, kriitilise mõtlemise ning väärtuspõhise mõttemaailma arendamine. Kirjelduses on esitatud lõimingu võimalused valdkonnas.

Esimene sotsiaalainete valdkonnaraamat avaldati 2010. aastal ja on kättesaadav õppekava veebis. http://www.oppekava.ee/index.php/P%C3%B5hikooli_valdkonnaraamat_SOTSIAALAINED.

Sotsiaalainete õpetamist ja õppimist toetavad väga paljud organisatsioonid, sh

- 1) mäluasutused, nt Okupatsioonide Muuseum: <http://okupatsioon.ee/index.php/en/>;
- 2) ministriumid, nt Justiitsministeerium: <http://www.hitsa.ee/uudised-1/uus-digitaalne-oppematerjal-aitab-opilastega-korruptsioonist-raakida-reaalsete-juhtumite-naitel> ;
- 3) ametid, nt Keskkonnaamet: <http://www.keskkonnaamet.ee/teenused/keskkonnaharidus-2/>;
- 4) kodanikuühendused, nt Mondo: <http://www.maailmakool.ee/>;
- 5) valdkonnaga seotud organisatsioonid, nt Tervise Arengu Instituut: <http://www.tai.ee/et/tegevused/tervise-edendamine> jpt.

Hindamise põhialused sotsiaalainetes II ja III kooliastmes

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa vastavatest sätetest. Hindamine tähendab konkreetsete õpitulemuste saavutamise ja õppija arengu toetamist, kusjuures põhirõhk on õpilase arengu toetamisel. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hinnates ei arvestata. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Õpitu tagasisidestamisel lähtutakse kujundava hindamise põhimõtetest.

Hindamise põhiülesanne on toetada õpilase arengut, et kujuneks positiivne minapilt ja adekvaatne enesehinnang, kusjuures tähtis on õpilase enda roll hindamisel, pakkudes võimalusi enesehindamiseks. Hinnatakse õpilaste omandatud teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet.

Aineteadmisi ja -oskusi hinnates kasutatakse nii kujundava kui ka kokkuvõtva hindamise viise, kusjuures põhirõhk on kujundaval hindamisel. Õpitulemuste hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades suulisi, kirjalikke ja praktilisi ülesandeid.

Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

- 1) selgitab ning kirjeldab mõistete sisu ja nende seoseid;
- 2) selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega;
- 3) eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;
- 4) demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist, lähtudes õpiülesannete sisust.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

- 1) rakendab teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpitu olukorras;

- 2) demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonis;
- 3) kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.

Hindamise juhendmaterjalid:

- 1) [hindamismudelite koostamine ja valmis mudelite näidised](#);
- 2) [kujundav hindamine kui õppimist toetav hindamine, käsiraamat](#);
- 3) [kujundav hindamine sotsiaalainetes](#).

Numbrilise hindamise **näide** kõigis kooliastmes juhul, kui kasutatakse õpikut ja töövihikut. Järgida tuleb pidevalt kujundava hindamise põhimõtteid.

Hindamine viiepallisüsteemis:

5 – õpilane osaleb tundides, võtab tunni tööst aktiivselt osa, täidab nii koduseid kui ka tunniülesandeid. Tunnikontrollides on teadmiste protsent 90–100. Töövihiku- ja muul moel esitatud harjutused ning ülesanded on tehtud korrektselt ja õigeaks ajaks. Õpilane osaleb rühma- ja muudes aktiivtöodes ning täidab ülesanded meeskonnatöö põhimõtteid silmas pidades ja aktiivselt.

4 – õpilane osaleb tundides, võtab tunni tööst osa, täidab nii koduseid kui ka tunniülesandeid. Tunnikontrollides on teadmiste protsent 70–90. Töövihiku- ja muul moel esitatud harjutused ning ülesanded on tehtud osaliselt, kuid õigeaks ajaks. Õpilane osaleb rühma- ja muudes aktiivtöodes ning täidab ülesanded meeskonnatöö põhimõtteid silmas pidades ja aktiivselt.

3 – õpilane osaleb tundides, võtab tunni tööst passiivselt osa. Koduste ja tunnitööde tegemises esineb lünki. Tunnikontrollides on teadmiste protsent 50–75. Töövihiku- ja muul moel esitatud harjutusi ning ülesandeid teeb osaliselt ja hiline misega. Õpilane osaleb rühma- ja muudes aktiivtöodes passiivselt ning ei pea silmas meeskonnatöö põhimõtteid.

2 – õpilane puudub tundidest. Kohal olles pigem segab, kui toetab tundi. Ei täida koduseid ja tunniülesandeid. Tunnikontrollides on teadmiste protsent alla 45. Töövihiku harjutused on tegemata. Õpilane ei osale rühma- ega muudes aktiivtöodes ning ei pea silmas meeskonnatöö põhimõtteid.

1 – õpilane ei osale tundides.

Kokkuvõtva hinde moodustavad:

- 1) töövihiku harjutuste hinded;
- 2) tunnikontrollide hinded;
- 3) eneseanalüüsid, kokkuvõtted;
- 4) kodutööde, rühmatööde ja tunnitööde hinded;
- 5) õpilase aktiivsus tunnis.

Viiteid

<http://opetaja.edu.ee/hindamismudelid/>

<https://6ppimisttoetavhindamine.wordpress.com/>

http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/sh/kaitumise_hindamine.pdf

<http://www.tulevikuopetaja.ee/moodul-ii/hindamist-toetavad-digitaalsed-vahendid/>

http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/ht/oppimist_toetav_hindamine_kokkui.pdf

Krista Nõmmik, Ülle Salumäe. Kõnede ja esitluste hindamise hindamismudel